Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan
kunta- ja terveysjaosto

Lausunto
10.3.2022

Viite Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaoston lausuntopyyntö 10.3.2022

Asia Työ- ja elinkeinoministeriön vastaus valtiovarainvaliokunnan lausuntopyyntöön 41/2020

Työ- ja elinkeinoministeriö kommentoi lausunnossaan valiokunnan jaoston esittämiä kysymyksiä.

Valiokunnan jaoston kysymys: *Onko syrjäytymisen ehkäisyn palveluihin kohdistuvat rahavirrat kuvattu tutkimuksessa realistisesti?*

Tutkimuksessa palveluihin kohdentuvat rahavirrat on kuvattu pääpiirteissään realistisesti, mutta ei kovinkaan tarkalla tasolla. Tutkimuksessa nostetaan esille rahoitusvirtojen tarkemman kuvaamiseen haasteellisuus. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön osalta tutkimuksessa todetaan, että ministeriö kohdentaa 4% rahoituksestaan nuorten syrjäytymiseen. Tähän arvioon on oletettavasti päädytty laskemalla nuorten osuus palveluihin osallistuneista työnhakijoista. TEM ei erikseen kohdenna rahoitusta nuorille suunnattuihin palveluihin. Jotta rahavirtoja voidaan mielekkäällä tavalla seurata, vaatisi se tarkempaa palveluiden kuvausta. Tulisi luokitella tarkasti mikä on syrjäytymisen ehkäisyä, mikä ennalta ehkäisyä tai korjaavaa toimintaa, mikä osaamisen kehittämistä tai mikä urasuunnittelun parantamista ja niin edelleen.

Valiokunnan jaoston kysymys: *Onko esimerkiksi valtion talousarvioesityksestä mahdollista havaita, miten paljon rahaa kohdentuu nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palveluihin? Mikäli ei, miten tiedon saatavuutta voitaisiin parantaa?*

Kysymyksessä kuvatulla tasolla on mahdollista, mutta rahavirrat eivät ole tuolloin kovin tarkkoja. Olennaista olisi ensin määritellä, että mitä palveluita ja toimia tähän luokkaan luetaan. Toisekseen palveluiden ja palveluketjujen vaikuttavuudesta tulisi olla tarkempaa tietoa. Budjetoinnin seurannan ja arvioinnin haaste on usein, että seuranta kohdistuu pikemminkin siihen, mitä määrärahoilla eri sektoreilla määrällisesti tehtiin, kuin tekemisen ja suoritteiden aikaansaamiin pitkäaikaisiin vaikutuksiin. Nuorten syrjäytyminen kattokäsitteenä on hieman epätarkka kuvaamaan yhteiskun-

nallisia ilmiöön kohdentuvia panostuksia. Ainoastaan nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn kohdentuvia rahoitusvirtoja on vähemmän, koska rahoituksella on usein muitakin tavoitteita.

On siis ensisijaisesti määrittelykysymys, mitkä toimet tätä tavoitetta edistävät ja toisekseen, missä määrin ne tavoitetta edistävät. Jos syrjäytymistä ehkäisevät palvelut on määrittely pohjaksi, niin laskennallinen lukujen tuottaminen budjetista on lähinnä tekninen toimenpide. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön momentti 51 on yleiskatteellista ja osa tiettyyn toimintaan budjetoitua rahoitusta. Näiden rahojen seuranta olisi haasteellista, koska todennäköisesti useammassa tilanteessa vain osa esimerkiksi momenttitasolla olevasta määrärahasta katsotaan kohdentuvan tähän ilmiöön.

Valiokunnan jaoston kysymys: *Olisiko ilmiöpohjainen budjetointi toimiva menetelmä vastaamaan tietopohjan haasteisiin?*

Tämä riippuu siitä, mitä ilmiöpohjaisella budjetoinnilla tarkalleen ottaen tarkoitetaan ja miten se toteutettaisiin. Esimerkiksi voitaisiin lisätä budjetin laadintaohjeisiin tarkennus, että tulee arvioida, kuinka paljon määrärahaa tähän ilmiöön kohdentuu. Mikäli halutaan lisää tietoa ilmiöstä ja miten siihen kanavoituu rahaa, tarvitaan myös erillisiä rakenteita ja resursseja asian seuraamiseen. Seurannan pohjana tulisi olla ilmiön tarkempi määrittely ja ymmärrys, millä toimilla syrjäytymistä ehkäistään ja mikä osuus rahoituksesta on tämän tavoitteen edistämistä. Ilmiöpohjaisen budjetoinnin vieminen eteenpäin edellyttäisikin siis yhteistä näkemystä ilmiöstä ja seurattavista muutoksista. Ilmiöpohjainen budjetointi voisi parantaa päätöksenteon tietopohjaa ja kokonaiskuvaa sekä vahvistaa syrjäytymisen ehkäisyn toimien johdonmukaisuutta.

Sama periaate tulisi toimia myös kuntataloudessa, jolloin voisi tarkemmin suhteuttaa resursseja syrjäytymisen vähenemisen kehitykseen. Olennaista on havainnoida valituilla indikaattoreilla ilmiön muutoksia ja pyrkiä arvioimaan rahoitetun toiminnan vaikuttavuutta suhteessa tähän muutokseen.

Janne Savolainen
Johtava asiantuntija